

Monumentnummer*: 523000

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 21
F 033 421 77 99
E info@cultureelerfgoed.nl

Status: rijksmonument
Inschrijving register*: 22 april 2002
Kadaster deel/nr: 82879/99

*Monumentnaam***

De Vereeniging

*Woonplaats**

Nijmegen

*Gemeente**

Nijmegen

*Provincie**

Gelderland

*Straat**

Keizer Karelplein

*Nr**

2

*Toev.**

D

*Postcode**

6511 NC

*Woonplaats**

Nijmegen

Situering

Locatie

St. Annastraat

1

A

6524 EA

Nijmegen

*Kadastrale gemeente**

Nijmegen

*Sectie**

B

*Kad. object**

Appartement

Grondperceel

5845

*Rijksmonumentomschrijving***

Inleiding

CONCERTGEBOUW `De Vereeniging' uit 1914-1915 naar ontwerp van de Nijmeegse architect Oscar Leeuw (1866-1944), in samenwerking met zijn oudere broer Henri Leeuw jr (1861-1918). Deze laatste heeft het beeldhouwwerk ontworpen dat op de bouw is gemaakt door de Antwerpse beeldhouwer Egidius Ludovicus Everaerts (1877-1949) (het figuratieve werk) en de Roermondse beeldhouwer Jacques A. Oor (het niet figuratieve werk). Eggie Everaerts werkte voor Estourgie, Molenaar en Leeuw in Nijmegen, Oor voor het atelier Cuypers en Stolzenberg te Roermond. Het geheel, ontworpen in de stijl van het rationalisme, is een 'gesamtkunstwerk' van architectuur, sculptuur, smeedkunst, schilderkunst en glazenierskunst.

Nadat Willem Mengelberg van het Amsterdams Concertgebouworkest had gedreigd niet meer te zullen optreden in Nijmegen als er geen betere accommodatie kwam, werd besloten tot de bouw van een nieuw concertgebouw als vervanging van het uit 1882 daterende gebouw.

In de oorspronkelijke opzet zou het gebouw dienen als concertzaal annex opera- of toneelzaal annex bal- of

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

tentoonstellingszaal. Daarnaast was er een sociëteitsruimte, een biljartzaal en de kleine zaal.

Omschrijving

In baksteen gemetseld gebouw op overwegend rechthoekig grondplan. Leeuw lijkt zich in grote lijnen te hebben moeten houden aan de plattegrond en indeling van het oude gebouw. Ingang en vestibule zijn daarom gesitueerd in de linker zijgevel, terwijl de voorzijde wordt gedomineerd door de sociëteitszaal. Ook ligt de concertzaal haaks op de voorbouw aan het Keizer Karelplein. Van de in opzet symmetrische structuur van het gebouw, sterk verwant aan die van een ontwerp van Berlage voor het Vredespaleis, is afgeweken, daar waar de functies dat vereisten. Vooral aan de achterzijde zijn de verschillende functies duidelijk zichtbaar. Grote en kleine zaal, toneeltoren, kleedkamers, gangen, traptorens, entree en foyer manifesteren zich aan de buitenzijde.

De gevels zijn versierd met terugliggende velden, tandlijsten, siermetselwerk en al dan niet beeldhouwd natuursteen. De vensters zijn deels voorzien van meerkleurig glas-in-lood.

De VOORGEVEL wordt geflankeerd door twee hoge vierkante traptorens, gedekt met een zinken tentdak. Boven in de torens bevinden zich raampartijen achter een zuilenrij. De hoeken zijn voorzien van blokken natuursteen met beeldhouwde koppen. De voorgevel gaat op de begane grond schuil achter een latere uitbreiding van het restaurant. Op de verdieping springt de gevel een groot stuk terug en bevat hier een natuurstenen fronton op pilasters. Het fronton bevat links en rechts bas-reliëfs met personificaties van de instrumentale en vocale muziek, uitgebeeld door vrouwen, links gesigineerd 'E. Everaerts uitg.', rechts 'Henri Leeuw mcd'.

De entree in de LINKER ZIJGEVEL bevindt zich onder een balkon, gedragen door zware zuilen met beeldhouwde kapitelen. Boven het balkon heeft de gevel, die zich hier manifesteert als een soort transept, een natuurstenen fronton met het jaartal 'MCMXIV'. Links van de entree heeft de gevel twee ver naar voren springende ronde traptorens.

De ACHTERGEVEL is grotendeels gesloten als gevolg van de toneeltoren op deze plaats.

De RECHTER ZIJGEVEL is qua opzet nagenoeg identiek aan de linker zijgevel, alleen ontbreekt hier het balkon.

Het INTERIEUR bevat veel gepleisterde, geornamenteerde onderdelen. Deze zijn deels verguld. De wanden in de grote zaal zijn voorzien van sjabloonwerk. De hal heeft gecanneleerde zuilen voorzien van bladgoud. De hal wordt gedomineerd door een grote koningstrap met natuurstenen balustrade. De kleine zaal bevatte in oorsprong wandschilderingen, voorstellende de cyclus van allegorieën op de muziek. De grote zaal bevat op het bovenste balkon, het 'schellinkje', nog oorspronkelijke stoelen.

Waardering

Concertgebouw uit 1914-1915 van Oscar Leeuw in de stijl van het rationalisme.

- Van architectuurhistorische waarde als goed en gaaf bewaard voorbeeld van een concertgebouw met ornamentiek beïnvloed door het rationalisme. Het gebouw valt op door hoogwaardige esthetische kwaliteiten, zoals het geavanceerde materiaalgebruik en de rijke ornamentiek. Karakteristiek zijn onder meer de ornamentiek in de gevels en de onderdelen in het interieur. Tevens van waarde als hoogtepunt, 'opus magnum', uit het oeuvre van Oscar Leeuw. Van belang ook vanwege het aanwezige beeldhouwwerk in de gevels.

- Van stedenbouwkundige waarde door de prominente situering aan het Keizer Karelplein, waar de streng symmetrische voorgevel het beeld bepaalt.
- Van cultuurhistorische waarde als goed en gaaf bewaard voorbeeld van een concertzaal uit het begin van deze eeuw.

Hoofdcategorie

Cultuur, gezondheid en wetenschap

Subcategorie

Welzijn, kunst en cultuur

Functie

Concertgebouw